

TIL OG FRA

FAGKONSULENTEN

Nyt fra fagkonsulenten

Af René Bühlmann, fagkonsulent

Nu går det snart løs for alvor med århundredets reform. Valg af studieretninger har givet et fingerpeg om, hvordan verden kan komme til at se ud på skolefronten. Stor interesse for naturvidenskabelige fag og samfundsfag, mindre for sprog, bortset fra engelsk. Nu er det jo ikke de endelige valg, der er foretaget – de træffes som (forhåbentligt) bekendt først i december måned – men alligevel kan man godt nu reflektere over, hvorfor sprog tilsyneladende ikke har den store tiltrækningskraft. Manglende viden om, hvad studiet af sprog i gymnasiet og på hf indebærer, forestillinger om sprog som en grammatisk ørkenvandring eller en lyst til at prøve fag, man ikke kender fra folkeskolen, kan være mulige forklaringer.

Det kan også tænkes, at de kommende gymnasieelever og hf-kursister ikke er ble-

vet (eller måske ikke kan blive) informeret om, hvad fagene egentlig indebærer. Der fortælles om elever, der har valgt fysik A, fordi de er interesseret i kemi, og mediefag, fordi de synes, at journalistik er spændende.

Når engelsk ikke bliver berørt af de foreløbige valg af studieretninger, kunne man vælge at sige so what? og ellers se at komme videre. Problemet er blot, at sprogfag faktisk trives med hinanden både fagligt og didaktisk og tilsammen giver et sprogmiljø, der effektiviserer sprogtilegnelsen hos elever og kursister, og når dette miljø trunkeres, forsvinder synergieffekten. Vi skal derfor som engelsklærere gøre vores til, at fremmedsprog bliver et synligt og attraktivt tilbud.

Organiseringen af grundforløbet er i fuld gang alle steder, og det bliver spændende at se, hvordan engelsklærerne tackler det i praksis. Der er stor forskel fra skole til skole med hensyn til indhold og organisering, så der ligger en vigtig formidlingsopgave i at få udbredt kendskabet til vellykkede måder at gøre det på.

At dømme efter regional møderne, der blev afholdt i januar og februar, er engelsk kollegerne generelt set klædt godt på til mødet med reformen. Vores fag bæres af dygtige og engagerede lærere, der ser fremad, og af forventningsfulde elever/

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

kursister, der tiltrækkes af faget. Tak i øvrigt for det store fremmøde og de konstruktive kommentarer og energiske indspark.

Vejledningerne

Vejledningerne ligger nu på uvm's hjemmeside sammen med læreplaner og andre links til reformen. I første omgang er det meningen, at vejledningerne opdateres en gang om året og første gang juli 2006. De skal først og fremmest tjene som inspiration og er i lange løb forklarende og uddybende, men dele af dem kan ikke undgå at blive mere retnings- eller normgivende. Det gælder fx afsnittet om mundtlig eksamen, der kun sparsomt er beskrevet i læreplanerne.

Vejledningerne fylder meget, men mange afsnit er enslydende i de i alt fire vejledninger, der er skrevet til engelsk. Som man sikkert har bemærket, er der i gennemgangen af faglige mål og kernestoffet indsat skemaer med alle niveauerne, så man hurtigt kan orientere sig om det pågældende niveaus placering i helheden og afpasse undervisningen derefter. De paradigmatiskke eksempler tjener udelukkende som inspiration og afsæt for egen idérigdom, og med tiden kan man måske udvide denne del til en idébank med bidrag fra kolleger.

Af særlig interesse er engelsk i samspil med andre fag, og jeg vil opfordre kolleger til at sende mig eksemplariske forløb, hvor engelsk indtager en gedigen og fyldig rolle i samspillet.

Kolleger har efterlyst præcise kildehenvisninger i de paradigmatiskke eksempler, og grunden til, at der måske blot står 'relevant undervisningsmateriale' er, at ministeriet ikke kan deltage i markedsføringen af danske forlag, der producerer undervisningsmateriale.

I den første udgave af vejledningen til B-niveau på hf optræder en lidt besynderlig

formulering, der snarest bliver rettet. Der står i afsnittet om mundtlig eksamen, at eksaminanderne ikke må have kontakt med omverden, og det er selvfølgelig lidt svært at sikre, når de har 24 timers forberedelsestid, med mindre man altså benytter den lokale detention.

Reformens eksamensopgaver

De nye skriftlige eksamensopgaver, der skal matche læreplanerne, er undervejs. Andet steds i bladet har reformopgavekommissionens formand beskrevet de opgavetyper, der arbejdes med, og hvornår de kan forventes udsendt.

Ukendt tekstmateriale til mundtlig eksamen

Gymnasireformen stiller krav til en hel del nytænkning af undervisningens indhold, dens tilrettelæggelse og inkorporering af andre fagområder, end vi er vant til. Et punkt, der især har skabt lidt debat, er anvendelsen af ukendt materiale til eksamen. På regionalmøderne i januar og februar var der forventeligt delte meninger om denne måde at eksaminere eleverne på: Nogle synes det er en logisk og god eksamensform, andre at det kan være vanskeligt at finde egnet parallelt materiale til fx Shakespeare, og endnu flere gav udtryk for bekymring over det ekstra arbejde, der kræves. Under alle omstændigheder ligger anvendelsen af ukendt materiale i klar forlængelse af intentionerne bag reformen, da det er viden i anvendelse, der prøves, og ikke evnen til at lære udenad. Derfor bruger alle de europæiske sprog i fagrækken (inklusiv dansk) da også ukendt tekstmateriale til mundtlig eksamen. Det er kun i sprogfagene arabisk, japansk, kinesisk, russisk og tyrkisk, at der bruges læst tekst til mundtlig eksamen. Rent praktisk vil der nok hurtigt

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

blive etableret tekstbanker med egnede paralleltekster i landets faggrupper, og vi vil vænne os til at finde egnede tekster, mens vi tilrettelægger og afvikler undervisningsforløbene. Det ukendte tekstmateriale, der benyttes til eksamen, skal have en til afslutningsniveauet passende sværhedsgrad.

Da der er større fokus end tidligere på andet en skønlitterære tekster, er valgmulighederne mange. Et hovedsageligt skønlitterært emne kan godt tænkes angrebet med et ukendt ikke-litterært tekstmateriale, og omvendt. På den måde bliver flere tekstanalytiske aspekter og tekstgenrer inddraget i eksaminationen.

Skriftlighed og rettesressourcer

Et andet punkt, der bliver flittigt kommenteret rundt omkring, er den skriftlige dimension af faget i reformen, især den til målte elev-/kursistid på B-niveau. Der afsættes i gymnasiet og hf som minimum 50 timer til B-niveauet. Hertil kommer timer, der skal og kan tildeles lokalt. Dette er beskrevet i hf-bekendtgørelsen § 53 stk. 1 (skal), 3 (kan) og 4 (kan), og i stx-bekendtgørelsen § 80 stk.3 (skal), §81 (kan) og §82 stk.2 (skal). Specielt den sidste paragraf er interessant. Her står nemlig, at ”mindst 25 pct. af den samlede elevtid skal uafhængigt af studieretning være knyttet til dansk og fremmedsprog og disses samspil indbyrdes og med andre fag.” Både i gymnasiet og på hf kan/skal rektor/forstander altså tildele mere end det angivne minimumstimeretal. Hvordan ekstratildelingen foregår vil være lidt forskelligt fra skole til skole, men det ville være besynderligt, hvis rektor deler hele elevtiden ud fra starten, da det går imod §81 (stx) og §53 stk. 4 (hf). Af disse paragraffer fremgår det, at det vil være god skik at tildele ekstra elevtid til skriftligt arbejde, der er et resultat af samarbejde med

flere fag og internt bedømte projekter, altså skriftligt arbejde der ligger ud over den traditionelle slags. Denne type skriftligt arbejde vil endda ofte udløse en højere retterreduktion (0,15). Terminsprøver indgår ikke i elev-/kursistiden, dvs. der kommer et tillæg til at rette dem. Eksamensprojekter skrevet i faget tildeles også en selvstændig rettesressource, som det hedder teknisk. Alt i alt er billedet ikke helt så dystert, som det ser ud ved første øjekast, men det er under alle omstændigheder vigtigt, at faggrupperne markerer sig i dette spørgsmål. I øvrigt har GL's formand skrevet et svar til engelsk-kolleger om dette spørgsmål i *Gymnasieskolen 8*.

Den store udfordring for os bliver i virkeligheden at grave alt det skriftlige arbejde frem, der normalt bliver overset. Vores elever/kursister bruger meget mere tid på skriftlighed, end vi egentlig er klar over. De tager noter i timerne og i gruppearbejdet, de laver elektroniske præsentation, de skriver rapporter, de kridter tavlen til med resumeeer og oversættelser, og bag skærmen og under bordet chattes og smses der lystigt. Hertil kommer det skriftlige arbejde i andre fag og i samarbejdet med disse. Denne skriftlighed skal udnyttes konstruktivt i den daglige sprogundervisning dels ved at gøre eleverne bevidste om, at alle skriftlige produkter skal udformes korrekt, og dels ved at finde andre måder at få deres produktion eftersat på. Det kan måske foregå i elevrettesgrupper, hvor der i hver sidder en af holdets stærke elever, eller det kan være ved hjælp af en mere udstrakt brug af oplæg, der skrives på tavlen og gennemgås i fællesskab. Rektor kan også beslutte, at opgaveevaluering sker ved fx en elevsamtale.

Almen Studieforbereelse

Almen Studieforbereelse er et centralt

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

omdrejningspunkt i udviklingen af et nyt og bedre gymnasium med en anderledes sammenhæng og en ny arbejdskultur blandt lærerne. Fagligt og indholdsmæssigt er området for langt de fleste lærere et spændende felt, men tanken om, at der skal afgives timer til det, vækker bekymring hos en del. Man kan meget firkantet sige, at det, der gennemgås i Almen Studieforbereelse, er man fri for at gennemgå i dybden i engelsk, dvs. at den metafaglige dimension – hvad humaniora er, hvilke metoder der anvendes osv. – varetages i stor udstrækning i det forum. Når engelsk deltager i et emneforløb skal faget selvfølgelig kunne genkende sig selv, dvs. dele af læreplanens faglige mål skal være til stede, ikke nødvendigvis i lige høj grad hver gang. Der er meget, eleverne kan få gavn af receptivt og produktivt: fx indlæring af andre fagområders kerneordforråd på engelsk, mundtlig og skriftlig behandling af en sag i en bredere kontekst, større kendskab til andre genrer og gedigent tekstanalytisk arbejde. Et emne, hvor engelsk har haft en væsentlig rolle, kan anvendes til eksamen, og den del af emnet, som kræver en faglig viden, som engelsklæreren og censor ikke besidder, kan eksaminanden måske inddrage i sin perspektivering eller udelade.

Vi skal ikke som engelsklærere miste faglig autoritet ved i vores egen undervisning at beskæftige os med fagområder, hvor vores viden er overfladisk og opnået på kursorisk vis. Det er derfor vigtigt, at engelsklærere, der indgår i Almen Studieforbereelse, ikke overlader initiativet til andre faggrupper, men kommer med gennemtænkte udspil til emner og forløb, hvor fagene hver for sig bidrager til belysning af en sag, de ikke vil kunne klare alene, så vi både giver og modtager. I afsnittet med paradigmatisk eksempler i vejledningen til

Almen Studieforbereelse kan man hente inspiration, og det er oplagt at diskutere og få ideer til mulige emner i faggruppen samt at klarlægge, hvad der egentligt karakteriserer engelsk som humanistisk fag i forhold til de andre hovedområder. Et bud kunne være, at engelsk er et tekstanalytisk fag, et kommunikationsfag og et kulturfag med en historisk, æstetisk og samfundsorienteret dimension, og det er disse dimensioner, vi skal aktivere og gøre synlige, når vi indgår i fagligt samspil med andre hovedområder.

Evaluering

Løbende evaluering, ikke mindst elevernes/kursisternes selvevaluering, er et væsentligt punkt i tilrettelæggelsen af undervisningen. Evalueringen vil i sagens natur være både summativ og formativ, men den formative er på grund af sin fremadrettethed særligt velegnet i forbindelse med reformen. Evaluering skal bruges til at planlægge og forbedre eller til refleksion og forandring, både hos eleven/kursisten og hos underviseren. For at maksimere elever og kursisters evne til at lære skal evaluering medtænkes i planlægningen af forløb. Den optimale form for evaluering ville være en integreret evaluering, dvs. en praksis hvor evalueringen er en del af det faglige arbejde, der foregår i undervisningen. En sådan evaluering kunne have til formål at afdække elevens sikre viden, usikre viden og manglende viden. Et anbefalelsesværdigt materiale om denne type evaluering er skrevet af Torben Spanget Christensen og hedder "Evaluering i praksis". Det kan rekvireres hos Amtscener for Undervisning i Århus.

Efteruddannelse

Reformen kalder på efteruddannelse, og det nye efteruddannelsessystem er ved at komme i omdrejninger. En række operato-

TIL OG FRA FAGKONSULENTEN

rer har med udviklingsstøtte fra ministeriet udarbejdet kursuskoncepter, der nu omsættes til kurser, og de faglige udvalgs afløser, de faglige fora, har afholdt deres første møder. Det faglige forum i engelsk består af Peter Harder, Ole Juul Lund, Anne Kirsten Pettitt og undertegnede. Der skal findes et sted, hvor informationer om kursusudbudene og -udbydere kan samles.

Til sidst ønsker jeg alle god fornøjelse med reformarbejdet. Det bliver hårdt, men sjovt og forhåbentlig også udbytterigt for alle parter. Og så vil det uden tvivl gøre faget bedre i stand til at fokusere på de faglige behov, vores elever og kursister får brug for i deres videre færd gennem livet og det 21. århundrede.

